

व्याकरणम् (von व्याकर) adj. (L. ३) aus *Aeusserungen* —, aus *Ge-sprüchen* über (geht im comp. voran) bestehend KATHA. 121, 280.

व्याकरिन् (von कर mit व्या) adj. 1) *sprechend, redend*: कृत्यं लिख्. १, १, ७. मिथ्या° MBH. 15, 199. — 2) *singend*: काम° (पतिन्) HAMV. 6929. *eröffnend von*: मधुकर° (दुम) PRAB. 96, 18. — Vgl. घृ°.

व्याक्ति s. u. 1. धा mit व्या.

व्याकृति (von कर mit व्या) f. 1) *Aeusserung, Ausspruch* MBH. 13, 3138. VARA. BH. S. 51, 1. नदीश्वरव्याकृतयः कदाचित्पुनस्तु लोके वि-परीतमर्थम् KUMĀRAS. 3, 63. भूतार्थ° RAGH. 10, 84. — 2) *क्ति* und *क्ति* *Spruch, Ausruf*; so heissen kurze, aus einzelnen abgerissenen Worten bestehende Formeln, namentlich die Worte भूम्, भुवम् und स्वर, welche auch मन्त्राव्याकृतयस् genannt werden. TAITS. PRAT. 3, 7. TS. 1, 6, 20, 2. 5, 3, 5, 2. TBH. 2, 2, 4, 3. AIT. BR. 5, 32. 8, 7, 18. CAT. BR. 1, 1, 2, 13. 2, 5, 13. 3, 2, 5. 16. 2, 1, 2, 10. ĀCV. CA. 2, 15, 26. GRH. 3, 4, 1. KAUG. 72. fg. पत्र मन्त्रा न विद्यन्ते व्याकृतीस्तत्र योजयेत् GORH. 2, 16. TAITS. UP. 1, 3, 1 (ति-सः). 3 (यत्सः). MAITRAJUP. 6, 2. M. 2, 78. 6, 70. 11, 248. MBH. 13, 7884. HAMV. 11499. MĀK. P. 101, 24. BHLG. P. 3, 12, 14. 5, 9, 5. सप्त NPS. TAP. UP. in Ind. St. 3, 107. fg. WEDH. RĪMAT. UP. 380. मन्त्रा° KĀTS. CA. 2, 1, 6. 19, 4, 16. SHAPV. BR. 1, 6. GORH. 1, 8, 15. NIN. 13, 9. P. 3, 2, 71. M. 2, 81. 11, 122. JĀH. 1, 15. MBH. 3, 14158 (पञ्च). HAMV. 12434. SOCH. 1, 7, 1. स-व्याकृतिका गायत्री JĀH. 1, 238. व्याकृति und सामन् als Namen von Sāman Ind. St. 3, 239. व्याकृतिस्रयी als Tochter Savitar's von der Pṛeṇi BHLG. P. 6, 18, 1.

व्याकृति (von कर mit व्या) f. N. eines Sāman, v. l. für व्याकृति Ind. St. 3, 239, a.

व्युच्छिन्ति (von 1. छिद् mit व्युद्) f. *Unterbrechung, Störung*: धर्म° MBH. 12, 1189. यज्ञ° MĀK. P. 16, 16. प्रवृत्तिमार्ग° VP. 1, 6, 81. घृ° (वा-चः) H. 71.

व्युच्छेत् (wie oben) nom. ag. *Unterbrecher, Störer*: कुलदेशादिधर्मा-णामव्युच्छेता MBH. 12, 2901.

व्युद्य (von वच् mit वि) adj. zu verbessern, darinsureden TS. 7, 3, 2, 2. AIT. BR. 3, 25.

व्युत् s. 5. वा mit वि.

व्युति f. = व्यूति BHARATA im DVYĀPAK. nach CKDn.

व्युत्क्रमे (von क्रम् mit व्युद्) m. 1) *Uebertretung*: मर्यादा° VP. bei MUN. ST. 1, 193. *Fehltritt* VARA. BH. S. 74, 12. — 2) *das Heraus-treten* (aus der Ordnung), *Veränderung der Reihenfolge, umgekehrte Ordnung* H. 1511. CĀND. 92. °विवाक् Verz. d. Oxf. H. 282, a, 40. KULL. zu M. 10, 16. उत्पत्ति° VEDĀNTAS. (Āhah.) No. 93. Comm. zu ĀCV. CA. 1, 12, 31. zu KĀTS. CA. 88, 18.

व्युत्क्रमण (wie oben) n. *das Stichabsondern* P. 3, 1, 15. = पञ्चगव-स्थान Schol.

व्युत्क्रास s. u. क्रम् mit व्युद्. °क्रासा f. (so. प्रहेलिका) Bez. einer Art von Rättseln KĀTS. 3, 99.

व्युत्थातव्य (von स्वा mit व्युद्) partic. fut. pass. neutr. *die Nothwen-digkeit von Etwas abzuschauen*: धेतो ऽस्मात्कामाद्विडुषा व्युत्थातव्यम् CĀH. zu BH. Ān. UP. S. 260.

व्युत्थान (wie oben) n. 1) *das Absteigen von seinen Verpflichtungen*, VI. Theil.

Versäumniss der Pflichten: वृषलर्व परिगता व्युत्थानात्तत्रधर्मिणः MBH. 14, 892. — 2) *das Nachgeben* MBH. 13, 1511. घृ° 1515. — 3) Bez. einer best. Stufe im Joga: व्युत्थानं तिस्रमूढविक्षिप्तार्थं भूमित्रयम् Verz. d. Oxf. H. 229, a, No. 561, Z. 36. fg. 231, a, 27. 30. VEDĀNTAS. (Āhah.) No. 77. — Nach den Lexicographen = प्रतिरोध AK. 3, 4, 28, 121. = प्रति-रोधन H. an. 3, 420. = विरोधावरण AK. H. an. MND. n. 134. = स्व-तन्त्रता TRH. 3, 3, 259. = स्वेवृत्ति H. an. = स्वातन्त्र्यकृत्य MND. = स्व-तन्त्रवृत्ति HALJ. 4, 93. = समाधिपारण H. an.

व्युत्पत्ति (von 1. पद् mit व्युद्) f. 1) *die Entstehung* —, *Ableitung* —, *Auflösung* —, *Etymologie eines Wortes* ŚIN. D. 7, 1. Schol. zu P. 5, 2, 98. 7, 3, 5. 3, 3, 6. VOP. 26, 220. °रुक्ताः शब्दाः H. 2. KUSUM. 48, 15. Verz. d. Oxf. H. 185, b, 8. — 2) *Wirkung*: प्रतिभा कार्णं तस्य (काव्यस्य) व्यु-त्पत्तिश्च विभूषणम् Verz. d. Oxf. H. 214, a, 5, 6. — 3) *Abweichung im Tone*, *das Erklängen eines fremden Tones* VARA. BH. S. 46, 61. — 4) *das Sichheranbilden, Bildung, Zunahme an Kenntnissen*: बालानाम् MA-NDUS. in Ind. St. 1, 14, 4. ŚIN. D. 2, 3. 96, 16. TARKAS. 39. KUSUM. 23, 9. — Vgl. मन्त्रा°, यथा°.

व्युत्पत्तिवाद m. Titel zweier Werke HALJ. 55.

व्युत्पादक (vom caus. von 1. पद् mit व्युद्) adj. *ableitend, herleitend*, *etymologisch erklärend*: शब्दव्युत्पादकशास्त्र DURGĀ. im CKDn.

व्युत्पादन (wie oben) n. *das Ableiten, Herleiten* von (abl.) KUMĀRILA bei MÜLLER, SL. 97. MADHUS. in Ind. St. 1, 10, 1.

व्युत्पाद्य (wie oben) adj. *absuleiten, herzuleiten*: शास्त्र° WILSON, SIKHAR. S. 10.

व्युत्सर्ग (von सर्ग् mit व्युद्) m. *Erklärung, Aufhellung* MADHUS. 56.

व्युद् (2. वि + उद्) adj. *wasserlos, trocken* BHLG. P. 10, 25, 26.

व्युदक (2. वि + उद्का) adj. (f. घा) dass. CĀH. GRH. 4, 12. ĀPAST. 1, 14, 16. BHLG. P. 5, 14, 13. 3, 6, 26.

व्युदास (von 2. घस् mit व्युद्) m. 1) *das Fahnenlassen, Aufgeben*: ए-कास° MBH. 12, 592. — 2) *Beseitigung, Ausschliessung* ŚIN. D. 444. Verz. d. Oxf. H. 209, b, 33. Schol. zu P. 7, 2, 74. 4, 62. zu KAP. 1, 88. KULL. zu M. 11, 77. Comm. zu TAITS. PRAT. 15, 9. — 3) *Ausgang, Ende*: ब्रह्मेद्युदासं नाहः NALOH. 4, 14. — Vgl. तिमि°.

व्युद्गहन (von 1. उक् mit व्युद्) n. *das Auskehren, Aufheben* CAT. BR. 7, 1, 2, 17. 13, 8, 2, 2.

व्युद्गन्धन (von गन्ध् mit व्युद्) n. *das Aufbinden in mehreren Strün-gen*, eine Variation des einfachen Umwindens des Jāpa KĀTS. CA. 14, 1, 20.

व्युद्गन (von उद् mit वि) n. *das Benetzen* VS. 2, 2.

व्युन्मिष (2. वि + उ°) adj. (f. घा) *vermischt* —, *versehen* —, *beru-delt mit*: (गहाम्) व्युन्मिषा केशमञ्जारी MBH. 6, 2775. विमिषा ed. Bomb.

व्युपकार (von 1. कर् mit व्युप) m. *das Genügethun, vollkommene Be-obachtung*: धर्मव्युपकारयोजित R. 6, 96, 8.

व्युपज्ञाप (von जप् mit व्युप) m. *das Zufüstern* ĀPAST. 1, 8, 15. st. die-ser guten Lesart ist die des HARADATTA (वकारम्कन्दसो ऽपपाठो वा), व्युपज्ञाव in den Text aufgenommen worden.

व्युपतोद् (von 1. तुद् mit व्युप) m. *das Anstossen ebend.*

व्युपदेश m. *Vorwand* bei WILSON wohl nur fehlerhaft für व्युपदेश.

व्युपद्रव (2. वि + उ°) adj. *keinem unglücklichen Zufall ausgesetzt*